

BONTBEKPLEVIER

Hoewel de soort het als Nederlandse broedvogel niet best doet en de bontbekplevier op de Rode Lijst staat, neemt hij als doortrekker sterk toe.

Maar de ene bontbekplevier is de andere niet; in Nederland kennen we drie ondersoorten. De nominaatvorm *hiaticula* is de zuidelijke ondersoort; hij broedt in Noordwest-Europa, exclusief IJsland. In Nederland broeden hooguit 400 paren. *Tundrae* is Hoog-Arctisch en broedt van Noord-Scandinavië tot Oost-Siberië. *Psammodyroma* broedt in het noordwesten van het verspreidingsgebied - in IJsland, Groenland en Canada - en is het best als een soort tussenvorm te beschouwen. *Psammodyroma* en *tundrae* zijn in het veld lastig te onderscheiden. Uit ringgegevens blijkt dat *Psammodyroma* vooral ten westen van ons land langs trekt.

GROTE VERSCHILLEN IN TREKGEDRAG

Qua trekgedrag zijn er grote verschillen tussen *hiaticula* en *tundrae*. Onze broedvogels (*hiaticula*) overwinteren dicht bij het broedgebied in West-Europa en kunnen eind maart al op de eieren zitten. Maar liefst anderhalf tot twee maanden later, als onze bontbekken al met jongen rondsjouwen, trekt *tundrae* door. *Tundrae* is een lange-afstandstrekker en overwintert in Afrika. De meest noordelijke bontbekpopulaties trekken dus het verst naar het zuiden, en 'springen' over de populaties in onze streken heen: een typisch geval van 'leap frog migration'. In mei kun je in de Waddenzee en in de delta, soms ook in het binnenland, grote groepen *tundrae* zien. De aantallen doortrekkers in de Waddenzee nemen toe, wellicht door de 'verworming' van de Waddenzee. In vergelijking met *hiaticula* is *tundrae* kleiner van formaat en bruiner en donkerder op de bovenzijde.

EEN VORKEUR VOOR PIONIERMILIEUS

De ecologie van de bontbekplevier lijkt op die van strandplevier en kleine plevier; vaak komen twee van deze drie soorten in elkaars nabijheid voor. De verschillen maken dat de ene soort het beter doet dan de andere. De kleine plevier is meer aan (zoet) water gebonden, kan in meer gesloten habitats broeden en tolereert opgaande vegetatie en reliëf. De bontbekplevier broedt

in duidelijk opener, vlakker en kaler terrein dan de kleine plevier en is nauwelijks aan water gebonden. Een soort pioniermilieu, zoals die veel aan de kust zijn te vinden, door de dynamiek van zee en wind.

OOK OP ZANDIGE AKKERS

Maar ook in het binnenland kun je bontbekplevieren aantreffen, zoals langs rivieren in Oost-Europa, waar rivierdynamiek voor geschikte habitat zorgt. Zandige, schelpenrijke akkers en opspuitterreinen kunnen bontbekplevieren ook bekoren, net als zeer korte, natte en kale graslanden met slikkige delen en plas-dras. De habitatkeuze van de strandplevier is duidelijk gespecialiseerder. Deze preferereert nog zandiger en opener terrein, dat oorspronkelijk alleen langs kusten voorkomt. Stranden zijn ideaal. Hij broedt niet langs rivieren en op akkers, maar wel op opspuitterreinen en soms op zeer kort begraasde kwelders of graslanden. Ook bij deze soort is een zout milieu dus geen absolute voorwaarde; toch is dit wel de meest kustgebonden soort.

IDEAAL: GLADGESTREKEN BOUWLAND

Dat de bontbekplevier het beter doet dan de strandplevier ligt vooral aan de minder gespecialiseerde, bredere habitatkeuze van de bontbekplevier. Zo is het voorkomen op bouwland geen randverschijnsel. In Flevoland bijvoorbeeld broeden tot wel zestig paren op bouwland, tussen uien, maïs of aardappelen; hier heeft de agrari-

sche natuurvereniging de handen vol aan het beschermen van de nesten. In West-Friesland broeden ze al langer in bouwland, maar in kleiner aantal. Bouwland lijkt ideaal voor de bontbekplevier. Immers, elk jaar weer strijken de boeren de akkers keurig glad, waardoor ze kunstmatig steeds weer worden teruggezet tot een pioniersstadium. In zoetwatersituaties, zoals in het IJsselmeergebied, in de afgesloten zeearmen van de Delta en ook op opspuitterreinen zijn bontbekken echter pioniers, die het maar kort volhouden, tot het broedgebied dichtgroeit. Deze terreinen kun je regelmatig naar de beginsituatie terugvormen, maar dat is omslachtig en duur.

De kust - vooral de delta's met eilanden, slikken, schelpenbanken, groene stranden en zandstranden - is bij uitstek geschikt voor bontbekplevieren. Er is voedsel en nesthabitat genoeg, dat in principe ook duurzaam aanwezig is. Maar de vrijwel ongebreidelde recreatie aan de kust - een strandreservaat is bijna niet te verwezenlijken - zorgt overal voor enorme verstoring en is de grote bottleneck. Hierdoor proberen bontbekken meestal niet eens te broeden, en als ze dat wel doen, mislukken de broedgevallen vaak.

Schuw zijn bontbekplevieren allerminst; op Texel bracht een paartje eens jongen groot op een parkeerterrein bij een strandopgang, nadat het nest was afgeschermd en er een bord was geplaatst met enige uitleg aan het publiek. De beste kansen voor bontbekplevieren liggen echter in natuurontwikkeling in zilte omstandigheden, bijvoorbeeld door het aanleggen van eilandjes en het opbrengen van schelpen op oevers. Rust is hier gegarandeerd en predatie door vooral grondpredatoren vaak laag. Hier kunnen bontbekplevieren jarenlang een behoorlijk broedsucces halen. Dat is nodig ook, want de soort staat op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Aan de bontbekplevier zelf zal het niet liggen. Die kan meerdere keren per jaar een broedsel grootbrengen. +

Verstoring
frustreert
broedsucces

small dark
ultrapur

Want Ham. main